

Рецензія
доцента кафедри цивільного та господарського права
Національного університету біоресурсів і природокористування України,
кандидат юридичних наук Анни КОВАЛЬ на дисертацію Альони КАЧУР
на тему: «Адміністративно-правові засади діяльності закладу охорони здоров'я
в системі Національної служби здоров'я в Україні»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 081 «Право»

Актуальність обраної теми. Охорона здоров'я в Україні є підтвердженням проголошення Конституцією України людини як найвищої соціальної цінності. Держава, як організація влади, джерелом якої є Український народ, здійснює турботу про здоров'я людей шляхом організації системи охорони здоров'я на безоплатній основі. Саме ця теза і лягла в основу роботи дисертантки Альони КАЧУР, оскільки представляє неабиякий інтерес з точки зору вивчення законодавчих і фінансових механізмів реалізації справжньої, а не фіктивної, продекларованої правової допомоги.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Робота спирається на розгалужений методологічний апарат, серед якого використано загальнонаукові і приватно-наукові методи пізнання, серед яких, передусім, комплексний аналіз, завдяки якому було отримано саму концепцію існування системи Національної служби здоров'я України, як сполучної ланки між пацієнтом і державним органом, відповідальним за реалізацію гарантій медичного обслуговування населення. Формально-логічний та формально-юридичний метод, які є співвідношенням загального і конкретного, використано при організації логічної послідовності матеріалу основного, другого розділу роботи, що дало змогу розділити інформаційний масив на самостійні логічно організовані елементи. Так само загальнонауковий метод аналогії було використано разом з методом порівняльного права, властивим правовій науці, для порівняння існуючого правового регулювання з іноземними правовими системами, і в поєднанні з евристичним методом було напрацьовано ті удосконалення, які виносяться здобувачкою на захист.

Обґрунтованість і достовірність отриманих висновків підтверджується як структурою роботи, так і використанням сучасних наукових праць представників медичного та інших правових галузей, публікаціями практикуючих медиків і посадовців у галузі публічного адміністрування медичної сфери.

Наукова новизна виражена у висновках, серед яких є як здобуті уперше, так і ті, що розвивають дослідження вчених, які раніше займалися даною тематикою.

Мета дисертаційного дослідження. Завданням дисертаційного дослідження було вивчення сучасної системи реалізації державних фінансових гарантій надання медичної допомоги, або, як більш точно сформулювала дисертантка, системи Національної служби здоров'я України, по назві організуючого органу, найменувавши систему і винісши в заголовок роботи. За змістом роботи відчувається, що це було не випадкове рішення, а яким стоїть певна теоретична концепція, яку авторка послідовно доводить від початку до кінця роботи.

Структура дисертації. Структурно дослідження представляє собою єдине ціле, об'єднане ідеєю про наявність адміністративних правовідносин між закладом охорони здоров'я та Національною службою здоров'я України, при чому не одним довільно взятим закладом, а закладом, як елементом цілісної системи взаємовідносин, в яких держава фінансує надання медичних послуг, а громадянин в межах існуючої мережі обирає собі

заклад, з яким вступає у договірні відносини і в подальшому рухається за індивідуальною траєкторією, використовуючи можливості і потенціал будь-яких інших закладів охорони здоров'я і будучи забезпеченим відповідним державним фінансуванням.

Робота поділяється на десять підрозділів, об'єднаних у три розділи, в яких розглянуто теоретичні, практичні і реформаційні аспекти досліджуваної тематики.

Основна ідея авторки про існування системи Національної служби здоров'я України підтверджується аналізом нормативно-правових актів, які безпосередньо регулюють взаємовідносини закладу охорони здоров'я з відповідним органом державної влади і з яких вбачається, що таке регулювання є не фрагментарним, а носить системний характер. Більш детально ця ідея розкривається у низці висновків, з яких «впливає», що системоутворюючим є фактори адміністративно-правового регулювання, але при цьому між учасниками системи складаються і господарські, цивільні, бюджетні та інші правовідносини.

У **вступі** авторкою здійснюється окреслення загальних рис дослідження, його методології і завдань, наводиться огляд попередніх наукових досліджень, формулюється наукова новизна роботи.

У першому розділі дисертації **«Суб'єкти та зміст адміністративних правовідносин щодо реалізації державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення»** визначено суб'єктність Національної служби здоров'я України, охарактеризовано її взаємовідносини з закладами охорони здоров'я та їх місце в системі медичних взаємовідносин, розкрито адміністративну правосуб'єктність закладу охорони здоров'я.

У другому розділі дисертації **«Адміністративні правовідносини в системі Національної служби здоров'я України»** авторкою з'ясовано організаційно-правові, інституційні та контрольні механізми, а також способи захисту прав і вирішення правових конфліктів. До переваг даної структурної частини слід також віднести розмежування юрисдикції у спорах між учасниками системи – закладами охорони здоров'я і Національною службою здоров'я України в залежності від сфер спірних правовідносин – організаційно-управлінської чи господарсько-майнової.

У третьому розділі дисертації **«Удосконалення реалізації гарантій надання медичної допомоги через систему Національної служби здоров'я України»** надано аналіз європейського досвіду функціонування гарантій медичного обслуговування, та його фінансові джерела, а також запропоновано низку удосконалень законодавства України у сфері забезпечення конституційних гарантій медичного обслуговування.

Дисертаційне дослідження завершується розгорнутими висновками, у яких здійснено комплексний аналіз наукових праць та чинного законодавства, що визначають особливості функціонування закладу охорони здоров'я в системі Національної служби здоров'я України, виявлено основні недоліки чинного законодавства, сформульовано авторські пропозиції і рекомендації, спрямовані на оптимізацію суспільних відносин досліджуваної сфери. Висновки дисертації є цілісними, логічними та обґрунтованими, відповідають меті та завданням дослідження й містять важливі теоретичні та практичні положення щодо вдосконалення законодавчого регулювання системи державних фінансових гарантій охорони здоров'я.

Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані у: науково-дослідній сфері – як підґрунтя щодо подальших наукових розробок із досліджуваної проблематики; правотворчій діяльності – сформульовані висновки і пропозиції можуть бути враховані при подальшому вдосконаленні чинного законодавства

в медичній сфері; правозастосовній діяльності – для більш ефективного захисту суб'єктів медичних правовідносин; у навчальному процесі – при викладанні дисциплін: «Адміністративне право», «Медичне право» та підготовці відповідних навчально-методичних матеріалів.

Отже, дисертація може виступати теоретичною основою для проведення науково-прикладних досліджень у сфері організації медичного обслуговування населення, а висновки та рекомендації, що сформовані авторкою, можуть бути враховані під час удосконалення чинного національного законодавства.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження викладено у 4 наукових працях, з яких 3 статті у наукових фахових виданнях України, стаття у науковому виданні іншої держави та теза наукової доповіді. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертаційного дослідження.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Дисертація є самостійно написаною кваліфікаційною науковою працею із науково-обґрунтованими висновками та рекомендаціями, які виставлені авторкою для публічного захисту. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела. У роботі відсутнє привласнення чужих ідей, результатів або висловлювань без оформлення належного цитування. Таким чином, у дисертаційному дослідженні Альони КАЧУР відсутні порушення академічної доброчесності.

Питання для дискусійного обговорення та недоліки дисертації щодо її змісту та оформлення. Як і кожна наукова праця, робота не позбавлена деяких недоліків, що не є суттєвими, але мають бути відмічені на думку рецензента:

1. Варто додатково обґрунтувати позицію авторки щодо класифікації видів контролю у медичній сфері (с. 24, 168, 197 дисертації), а саме такі поняття як зворотній зв'язок, висхідний, низхідний та паралельний контроль, з точки зору теорії адміністративного права. На думку рецензента, можливо було б відшукати вже усталені терміни в теорії адміністративного права, такі як контроль громадськості та спеціалізованих контрольних органів тощо.

2. Не до кінця погоджуємося з позицією дисертантки щодо рис договірних відносин, висловленою нею у висновках (с. 193 дисертації), згідно якої такими рисами є асиметричність, централізація, стандартизація, гарантований рівень якості, нецінова конкуренція, вільний вибір пацієнта, оперативність, оскільки не всі з них свідчать про системний характер взаємодії усіх закладів охорони здоров'я, і про індивідуальну траєкторію пацієнта, а скоріше про внутрішні протиріччя і конкуренцію в межах системи.

3. Неоднозначним є положення дисертантки про поєднання адміністративно-договірних функцій та господарсько-договірних в договорах на медичне обслуговування населення, які укладаються між Національною службою здоров'я України та закладами охорони здоров'я (с. 194 дисертації), адже в теорії права поки що не розроблено змішаних адміністративно-господарських договорів, тому адміністративні повноваження в даній системі, продовжуючи думку авторки, не повинні мати своїм джерелом укладений між органом виконавчої влади та суб'єктом господарювання договір, а повинні виникати на підставі нормативно-правових актів. Доцільно детальніше розглянути дану позицію.

4. Дискусійним є питання про набуття адміністративної правосуб'єктності у системі Національної служби здоров'я України закладами охорони здоров'я різних форм власності, і чи взагалі може йти мова про «набуття» в розрізі закладів охорони здоров'я державної

і комунальної форм власності, якщо такий елемент правового статусу для них є внутрішньо іманентним, невід'ємним елементом загального адміністративно-правового статусу.

5. Із попереднього зауваження випливає також як його логічне продовження, питання щодо подання заяви про входження до системи державних фінансових гарантій медичного обслуговування населення, або, як її іменує здобувачка, системи Національної служби здоров'я України, яка заміняє процедуру оферта-акцепт, і чи можна в даному разі говорити про неадміністративних характер подальших договірних відносин. Позиція потребує детального прояснення.

Проте, висловлені зауваження відображають лише авторське бачення, і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

Загальний висновок. Загальний аналіз роботи свідчить про самостійність і цілісність проведеного дослідження, його актуальність і науковий рівень, теоретичне й практичне значення. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в роботі, достатньо повно викладені в опублікованих здобувачкою наукових публікаціях. У дисертаційному дослідженні Альони КАЧУР відсутні порушення академічної доброчесності.

Дисертація на тему: «Адміністративно-правові засади діяльності закладу охорони здоров'я в системі Національної служби здоров'я в Україні» відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка Альона КАЧУР заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент
доцент кафедри цивільного та господарського права
Національного університету біоресурсів
і природокористування України,
кандидат юридичних наук

 Анна КОВАЛЬ

